

L a t w e e f c h u N w i s e s .

Nr. 20. Zettortdeenâ 19tâ Mei 1849.

Mahju Kohp fchana.

(Skattees Nr. 18.)

II. Mahju = ehkas.

Kad gribb labbi mahjas kohpt, tad waijaga gabdaht par labbahm ehkahn til labb preeksch zilwekeem, ka preeksch lohpeem, un preeksch wiffas zittas buhshanas. Istabahm waijaga gaischahm buht, ar labbeem lohgeem, ko arri seemu daschu reis warr attaisiht, un kas mas malka un no istabahm seemu siltumu ahra ne laisch, ar lohga-slehgeem. Derr arri seema dubbulti lohgi; schee neween noturr wairak aukstumu, bet arri darra, ka flapjums lohgu un lohgu stenderes ne maita. Kur malkas truhkums, tur patefi ne noschelosfi to istehreschanohs par glahsi un rahmeem, jo ehka tewim stahwehs ohtrteek til ilgi.

Kuknu waijaga ta eetaisihht, ka tas ehdeens preeksch-istabas krahfni tohp wahrihts, zaur to ehdeena wahramo ugguni ir auksta, no atmineem muhreta istaba, pee ta stipraka falla tohp filta, kad til ta krahfns ar gudru sinnu irr muhreta. Schi eerikteschana irr no Jaunpils zehlussees, kur ilkatrâs mahjâs tahdas krahfnis irr atrohnamas.

Saimneezei waijaga gabdaht, ka wiffas mallas arweenu skaidras tohp turretas. Sirgu un gohwu lohpu-stakeem waijaga prahweem un gaischeem buht. Sirgus, ko arweenu bruhke, warr likt us fuhdeem stahweht — ta labbaki fuhdi krahjâhs, winneem til waijaga pa pilnam streijas. Sirgus arri waijaga labbi puzzeht, un to spalwu skaidru no pihschteem, fuhdeem un dubteem turreht, — sirgam ka arri ilkatram zittam lohpan tihriba irr ohtra ohdere. — Wehs to paschu pee zilwekeem redsam; tahdi laudis,

kas few nestaidri turrâhs, pee ta labbaka ehdeena nihkt. Gohwu-lohpu stakeem waijaga arri gaischeem buht. — Gandrihs wiffur wehl atrohnâs gohwu-stakus ar maseem luhzineem, ko tad attaisa, kad lohpeem dohd ehst, jeb kad tohs flauz; zaur tam dauds flimmibas pee lohpeem zekahs. Kad schee luhki seemu aisbahsti, tad tee stakli filti, un kad pee leela aukstuma, redschanas deht, schohs atwerr waktam, un wehjam gaddahs no tahs puffes puhst, tad tahs gohwis drihs saaukstejahs un masak peenu dohd, un daudstreif flimmâs paleek ar stihwumu, kahsi un zittahm flimmibahm. — Jauni tekti nihkt, kad teem naw gaischums un kad tee stakli naw weenadi filti, to wiffur warr lehti isdarriht, kad lohgu eeksch stakeem eetaisa. — Stakeem arri ne waijaga pa semmeem buht; augscham ahru seenai jataisa masi zaurumi, kas to sliktu dwaschu iswelk, un tomehr teem lohpeem nelahdu aukstumu ne dohd; schohs zaurumus waijaga tadeht leela falla laika aistaisiht. Wiffuwairak par to jagahda, ka tas ehdeens lohpeem ne tohp us fuhdeem preekscha likts; ehdeens tuhdat to nelahgu smalku peenem un tee lohpi winnu til gahrâdi wairs ne ehd — tee smalkumi no pelluhm paleek arweenu fuhdos, un tas tatschu masa leeta irr, no dehteem tahdas kastes taisiht, kur to ehdeenu warr eelikt. Kad kahdam irr 20 gohws-lohpi, tad wiasch isteek pa pillam ar diwahm ehdeena kastehm, kas katra 3½ affi garra, un us ko 10 egles dehti waijaga; desmit egles dehti malkahs 2 lihds 3 rub. f. — Zaur tahdahm kastehm pee 20 lohpeem — gan mas — diweem lohpeem mittekli aistaupihhs, ta ka zaur tam drohshi diwi gohwis warrehs wairak turreht, un weena gohws par gaddu — nemfim mas — 3 rubuti eenefs; ta tad tee dehti jaw pirmo gaddu

ohtru daku no tam eenes, fo tee makfa, un tee zitti lohpi buhs arridsan labbaki ismitti-nati. — Tapat arri aitas jaturr; winnas tif dauds no labbaka seena istehre, to fuhdös eemih-damas, kad tahm ne ustaisa labbas reddeles, fur seenu eelikt.

No zuhlähm dohma, fa winnas nestaidribu mihlo, tapehz, fa tahs labpraht dublös wahr-tahs — bet tas naw wiss tä; gandrihs newee-nam lohpan skaidriba wairak naw wajjadfiga, fa zuhlai — to meh's no tam redsam, fa zuhka sawu midseni stalli ne kad nestaidru ne taifa, un skaidri turreta ohrtteel tif labbi isaug; win-nahm dauds karstuma eelschäs irr, tapehz tahs dublös wahrtahs. — Wahzsemme, fur zuhkas wairak gohda, tahs siltä laika ikdeenäs pel-dina, un tahs turr staklös us grihdahm, un tahm ikdeenäs skaidrus salmus pakaisa, tapehz arri zuhlähm wajjaga labbu weetu stalli doht; bet ja ween warr, tad naw jaturr ar zitteem lohpeem kohpā weenä stalli, jo zitteem loh-peem ne patihl ta zuhku smalka.

III. Lohpu - Kohpschana.

Peelohpu-kohpschanas wajjaga no winnu pirmahm deenahm us to luhkocht, fa lohpi to ispidä, fo no teem pa laikam zerre istaisiht. Kad kummelus, tellus, jehrus un sivenus silti kohps, tad arri ne warr seelas mantas no scheem zerreht, kad tee isauguschi; rets kahds no muhsu fainneekeem, kas ne spehj pats tif dauds pee-audsinahnt, zil tam lohpu wajjaga, — un tee paschu audsinatee sirgi un gohws-lohpi buhs arweenu labbaki, fa tee pirktee, kad winni no masenes labbi kohpti. Kas warr pirktam sir-gam eelschä eelihst un redseht, woi tam naw kahda laite jeb waina — un daschu reis nopehrf sagtu sirgu, kas tohp atnemts. — Peelohpeem tas arweenu irr, fa tee ne panes labbi swe-schas gannibas, un lehti pohstä eet, jeb mas peenu dohd zaur ne-eerastahm gannibahm; — telkeem irr wesselligi un tas arri masak makfa, kad tohs ne dsirdina ar peena putru ween, — to pussi no tahs peena dalkas warr nemt seena seedus uhdeni wahritus lihds ar to nolaištu uh-

deni; — bet ohtrā gaddā wajjaga tellus labbi dsirdiht, tad tee 3 gaddus wezzi jaw warr lab-bas flauzamas gohwis buht. Par seemu, ja siltas gannibas, ir par wassaru flauzamus lohpus wajjaga labbi dsirdiht un skaidri tur-reht. Raut arri tas peens to labbibas naudu, fo tur istehre, ne atnestu atpakkat, tad tatschu tee fuhdi, ja labbiba dahrga, stipraki palikku-schi, teem jauneem augkeem to pa pillam atnes-fih's. Arri ne buhs dohmaht, fa gohws, kas papreeksch silti turreta, tuhdat to labbaku dschreenu, fo tai dohs, peenä islaidih's; tas tif warr pehz labba laika notikt. — Wisswai-ral tahdas telles, kas audsinajahs, wajjaga labbi kohpt, tad tahs peena ahderes wairak istaisahs; tahda gohws, kas telle buhdama labbi kohpta, arweenu pee ta pascha ehdeena dauds wairak peena dohs, ne fa tahda, kas kad ta telle bijuse, silti kohpta, kad arri pehzak winnu us to labbako turretu. Tas lehtakais un wesselligakais dschreens preeksch lohpeem irr eljes rauschi, no kam $\frac{1}{4}$ lihds $\frac{1}{2}$ mahrzina par deenu lohpan peeteel, un kas 1 kapeiku mahr-zinā makfa. Sirgeem warr lihds 2 mahrzinas par deenu doht; arri zuhkas un aitas ar scheem labbi turraks; wissi lohpi zaur scheem labbi meesā nemmahs, un gohwis dauds peenu dohd. Winni aukstä jeb siltä uhdeni usmehrjami.

Peelohpu labbas kohpschanas arri peekriht fa jaw minnehts, teem katra rihtā sweedrus un pihschelus skaidri isfukkaht, tas sirgam ohtra ohdere. Preeksch pabeigta zettorta gadda sirgu ne wajjag pee darba list, kad no winna grihb labbu darba sirgu isaudsinahnt; un arri ar weegleem darbeem jaesakht, un itā gaddā tif-kai pee gruhtaka darba jaseel. Tad warr zer-reht, fa sirgs dauds gaddus isturreks, kad winnu labbi kohps, un tā ar dauds augkeem to atnesfih's, kas pee winna audsinaschanas is-tehreh'ts.

To zittu sirgu kohpschanu ikkats labbi sinn un saproht, kad tif ne palaischahs. — Kur wisswairak dauds sirgus samaita, tas irr us-pilsata zelkeem seemas laikā, kad tas brauzejs

ee-eet kroggâ un pamett farwu fabrauktu un fa-
 fwihtufchu firgu neapfegtu laukâ, kur wehjsch
 un leels fals wianna weffelibu pohsta, kamehr
 pats kroggâ pee brandwihna glahfes fildahs;
 un tad arri, kad ne apdohma, fo firgs panefs,
 un tam pa leelu wofumu dohd, jeb arri fliftus
 rihkus, un wiannu fitt un mohza, kad wifsch to
 wofumu ne warr pawifst; tâ ahtri firgs pah-
 welfahs, jeb tohp niffigs, un tâ to labbako
 firgu us reis zaur neapdohmaschanu famaita. —
 Un firga galla dahrga galla.

Dee firgeem un wiffeem zitteem lohpeem geld,
 ka labbak mafak no skaita, bet labbi turra, ne
 ka dauds un flikti. — Kad es diweem firgeem
 tai paschâ wehrtiba ehdeenu d:hschu eefsch oh-
 deres, fo farweem trim firgeem esmu dewis, kas
 pee tam flikti turrejuschees, tad tee divi man
 arri to paschu darbu padarrihs; un scheem
 waijaga mafaka ruhme, mafaka lohpschana,
 un tee ilgafi pee darba isturrehs. Tapehz es
 arri farwus darba-firgus gan drihs wifschu gaddu
 stalli turru, un pee teem laukeem, pee kam es
 taggad ar 75 firgeem isteeku, man waijadsetu
 pahri par fimtu turreht, kad es tohs us gan-
 nibahm laistu. Labbi mittinati firgi warr if-
 deenas waffarâ pee stipra darba eet. — Wehl
 schis labbums nahk, ka tee fuhdi stalli woi us
 lauku, kur tee strahda, paleek. Un tâ arri ar
 zitteem lohpeem irr.

(Turpliffam beigums.)

Rau, kahda wiltneeze!

Wahzsemme, Wihsbahdenes pilsatâ, eenahze
 bohte kahds feewifschis, un luhdsahs mahz-
 zianu kappijas pirktees. Kad nu bohtes sellis
 to kappiju papihra tuhtite gribbeja eefwehrt,
 tad schi mahla pohdinu pasneegdama, fo
 schi ar preekschautu bija aptinnuse, luhdsahs,
 lai sellis to kappiju tanni pohdinâ eeberroht,
 fo schis arri labpraht darrija. — Kad nu sellis
 bija eebehris, tad schi kabbatâ pehz naudas
 kehre, to kappiju aismakfah; bet — ilgi mekle-

juse, schi tam tâ ka sabijusees peeminneja, ka
 naudü gan buhschoht mahjâ aismirfufe; bet
 ka to drihs gribboht atnest. To teikufe noleek poh-
 dinu us galdu un aiseet, un — ne atnahze
 wairs atpakkat. — Kad nu sellis ilgu laiku
 us to wolti gaidijis, keer pehz pohdina, grib-
 bedams to atkal istufschicht, atrohn, ka poh-
 dinam naw dibbina, zaur fo schi wifschu kappiju
 ka zaur kahdu trekteet eefsch preekschauta eelai-
 duse, un ar wifschu kappiju nu aisinghufe, ka
 ne weena puppina naw atlifkusees.

G. F. S.

Preeziga atmianna tahs Kursemmes landschap- tes stohlas Irlawâ.

1.

Jauka stohla, kas tu effi
 Latweescheem par swehtibu,
 Augstas leetas winneem nessi,
 Gaischumu un gudribu.

2.

Tu tohs, kas pee tewim stoidsahs
 Usnemem labpraht pajumtâ;
 Wadditajeem teem tur weizahs
 Jaiinohs waddiht tikkumâ.

3.

Ne tahs mahzibas ween labbas,
 Bet tur dshwe jauka arr',
 Tapehz gribbu taggad abbas
 Upseedah; zil ween es warr'.

4.

Misklais meschin, kas tur klastu,
 Kur es lufes atraddu;
 Us tem zillaju es prahtu,
 Kad no stohlas attappu.

5.

Waffarâ, kad jouka saulicht
 Wifschur speede, forseja,
 Tad eefsch tewis dsestra wehsniht
 Manni tuhda! spirdseja.

6.

Kohschais kalnē, kas meščā celschā
Leppodamees stahweja,
Uē to kapdams ittin preekschā
Uztin ohgas redseja.

7.

Balkarōs, taiē waltas stundēs
Draugu pulkē tur aisgahjam,
Dseefminas, tik daudjēs balsēs
Meschā dsird tad atskannam.

8.

Abama, tu uppiht kohscha,
Kas tu fohlai garram skreen,
Lauds wilnōs bija drohscha
Masgaschanahs siltā deen'.

9.

Kur tahē jaukās puffes dahrsōs,
Kas tur auge — seedeja? —
Kur tee draugi, kas tur pulkōs
Lihds ar mannim dseedaja? —

10.

Wissas puffes noseedej'schas,
Draugi arri isklhda;
Skohlas deenas aistezej'schas,
Zaufee laiki pasudda! —

11.

Wissas tekkas no tahē puffas
Paliks mannim peeminā,
Lihds tahē meesas paliks kluffas,
Kahjas zelschu kappinā.

12.

Nu tad behli tehufemmes
Steidsatees tur fohlā eet,
Kas juhs behrni Kurfusemmes,
Klaufat, tur irr labba weet'!

13.

Zums tur mahzihs gudras leetas,
Kas spehj praktu apgaismohbt,
Ka tad warreet zittās weetas
Pehz eet brahlus apskaidroht.

14.

Satto — seedi ilguē laikus
Mihla fohla Frlawā,
Ka mihs' behrni taruē waigus
Skattitu wehl grešnumā!

15.

Lai mehē gohda-frohaus pinnam
Rungeem, kas to gahdaja,
Winnu wahrduē preekā minnam,
Kas uē mums tā dohmaja.

16.

Deuwē dohd Winnæem augstu laimi,
Dahrgu meeru — preejibu;
Skohlmeistereem nowehl faimi
Labbu — un dohd swehtibu;

17.

Ka tee ilguē gaddus drohschi
Strahdatu tur tizzigi,
Un tohs jauneklus itt kohschi
Mahzitu labprahrtigi!

E. F. Schönberg,

Gramsdēs draudses fohlmeisters
un ehrgelneekš.

Difsch-Gramsdē, tanni 2trā Mei 1849.

Teefas fluddinaschana.

Tas pee Absirres brihwās semmeskohpeju draudses
peerakstihē Joseph Spring, nosaukts Leperih, tohp
zaur scho usajzinahē, beē kaweschanas uē samu draudsi
pee rekrushchu lohfeschanas atnahē. Absirres pagasta
teefa, tai 5tā April 1849. 2

(I. S.) (Pagasta teefas appalschrahtis.)
(Nr. 67.)

Zittas fluddinaschana.

No schi laika tays wiffi Schenberges gadda-tirgi,
kas swehtdeenā ekriht, arween pirmdeenā turreti. 1

Muischas waldischana.

Brihw drikkēht.

No juhrmallas-gubernias augstas waldischanas puffes: Gofrath de la Croix.

No. 154.